

ΙΧ. ΔΑΝΕΙΟ

1. Έννοια και χαρακτηριστικά του δανείου

A. Έννοια

Δάνειο είναι η σύμβαση με την οποία ο ένας συμβαλλόμενος (δανειστής) μεταβιβάζει στον άλλο συμβαλλόμενο (οφειλέτη) κατά κυριότητα χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα (δάνεισμα) και αυτός (οφειλέτης) αναλαμβάνει την υποχρέωση να αποδώσει άλλα πράγματα της ίδιας ποσότητας και ποιότητας (άρθρο 806 ΑΚ)³⁷.

Αντικείμενο του δανείου είναι χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα³⁸.

Παραδείγματα: – Ο Α μεταβιβάζει στον Β την κυριότητα 1.500 € και ο Β αναλαμ-

36. Η ανάκληση ασκείται, όπως και η καταγγελία, με μονομερή δήλωση βούλησης του ενός συμβαλλομένου, απευθυνόμενη στον άλλο συμβαλλόμενο.

37. Σχετικά με τα τραπεζικά δάνεια βλ. *Ψυχομάνη*, *Τραπεζικό δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων*, ό.π., σ. 345 επ.· *Ν. Ρόκα - Χ. Γκόρτσου*, *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου*, 2^η εκδ., 2012, σ. 224 επ.

38. Σύμφωνα με το άρθρο 950 ΑΚ αντικαταστατά πράγματα είναι τα κινητά που προσδι-

βάνει τη
– Ο
και ο Β
στον Α 1

B. Χαρακτηρι

Το δάνειο
ετεροβαρής.
τί ο οφειλέτης
καταβάλει στο
χρήσης του έ

2. Κατάρτιση

Το δάνειο
δεν απαιτείται
είναι και παρ
μένων και η τ
των ή των άλ

1. Έννοια και

A. Έννοια

Χρησιδάν
στης) παρ
πράγματος χ
χρέωση να απ
Αντικείμε
ακίνητου πρά

Παρ
– Ο Α

B. Χαρακτηρι

Το χρησιδ

ορίζονται συνήθ
μάρμαρο.

ς της εντο-
αβε για την
8-719 ΑΚ).

α μοιβής
απάνες που
ποτε αυτός
ήμια που ο
λής (άρθρα

ορία δόθηκε.
μέρους του
μέρους του
τολέα ή του
η πτώχευσή
ΑΚ).

ς (δανει-
κυριότητα
(οφειλέτης)
ιας ποσότη-

πράγματα³⁸.
αι ο Β αναλαμ-

ση βούλησης

ίκαιο Τραπεζι-
ού Δικαίου, 2^η

τά που προσδι-

βάνει την υποχρέωση να αποδώσει μετά ένα χρονικό διάστημα στον Α 1.500 €.

– Ο Α μεταβιβάζει στον Β την κυριότητα 1.000 κιλών σιταριού α' ποιότητας και ο Β αναλαμβάνει την υποχρέωση μετά ένα χρονικό διάστημα να αποδώσει στον Α 1.000 κιλά σιτάρι α' ποιότητας.

Β. Χαρακτηριστικά

Το δάνειο μπορεί να είναι άτοκο ή έντοκο. Το άτοκο δάνειο είναι σύμβαση ετεροβαρής. Το έντοκο δάνειο, αντίθετα, είναι σύμβαση αμφοτεροβαρής, γιατί ο οφειλέτης εκτός από την επιστροφή του δανείου έχει υποχρέωση να καταβάλει στον δανειστή και τους συμφωνηθέντες τόκους, ως αντάλλαγμα της χρήσης του δανείου. Το δάνειο είναι επίσης σύμβαση παραδοτική.

2. Κατάρτιση της σύμβασης δανείου

Το δάνειο είναι άτυπη σύμβαση, γιατί για την έγκυρη κατάρτιση του δεν απαιτείται η τήρηση τύπου. Αναγκαίο όμως στοιχείο του δανείου, επειδή είναι και παραδοτική σύμβαση, είναι, εκτός από τη συμφωνία των συμβαλλομένων και η παράδοση και μεταβίβαση στον άλλο συμβαλλόμενο των χρημάτων ή των άλλων αντικαταστατών πραγμάτων.

Χ. ΧΡΗΣΙΔΑΝΕΙΟ

1. Έννοια και χαρακτηριστικά του χρησιδανείου

Α. Έννοια

Χρησιδάνειο είναι η σύμβαση με την οποία ο ένας συμβαλλόμενος (χρηστής) παραχωρεί στον άλλο συμβαλλόμενο (χρησάμενο) τη χρήση πράγματος χωρίς αντάλλαγμα και αυτός (χρησάμενος) αναλαμβάνει την υποχρέωση να αποδώσει το πράγμα μετά τη λήξη της σύμβασης (άρθρο 810 ΑΚ).

Αντικείμενο του χρησιδανείου είναι η παραχώρηση της χρήσης κινητού ή ακίνητου πράγματος.

Παραδείγματα: – Ο Α παραχωρεί στον Β τη χρήση του διαμερίσματος του.

– Ο Α παραχωρεί στον Β τη χρήση του αυτοκινήτου του.

Β. Χαρακτηριστικά

Το χρησιδάνειο είναι σύμβαση ετεροβαρής, παραδοτική και χαριστική.

ορίζονται συνήθως στις συναλλαγές με αριθμό, μέτρο ή σταθμά, π.χ. σιτάρι, καύσιμα, φρούτα, μάρμαρο.

2. Κατάρτιση της σύμβασης χρησιδανείου

Το χρησιδάνειο είναι άτυπη σύμβαση, γιατί για την έγκυρη κατάρτιση της δεν απαιτείται τήρηση τύπου, ακόμη και όταν πρόκειται για παραχώρηση της χρήσης ακινήτου. Επειδή όμως το χρησιδάνειο είναι και παραδοτική σύμβαση, είναι αναγκαία η παράδοση του χρησιδανεισθέντος πράγματος από τον χρήστη στον χρησάμενο.

3. Υποχρεώσεις των συμβαλλομένων

Α. Υποχρεώσεις του χρήστη

Κύρια υποχρέωση του χρήστη είναι η παραχώρηση της χρήσης του πράγματος.

Για τα ελαττώματα του πράγματος ευθύνεται ο χρήστης μόνο αν τα αποσιώπησε με δόλο (άρθρο 812 ΑΚ).

Β. Υποχρεώσεις του χρησάμενου

Ο χρησάμενος δεν έχει υποχρέωση χορήγησης ανταλλάγματος στον χρήστη, φέρει όμως τις συνηθισμένες δαπάνες για τη συντήρηση του πράγματος και έχει υποχρέωση να αποδώσει το πράγμα μετά τη λήξη της σύμβασης.

Ο χρησάμενος δεν έχει δικαίωμα να κάνει χρήση διαφορετική από τη συμφωνημένη, ούτε να παραχωρήσει, χωρίς άδεια του χρήστη, τη χρήση του πράγματος σε τρίτον.

4. Λήξη της σύμβασης χρησιδανείου

Σχετικά με τη λήξη της σύμβασης χρησιδανείου πρέπει να διακρίνουμε αν η σύμβαση είναι ορισμένης ή αόριστης διάρκειας.

Α. Σύμβαση χρησιδανείου ορισμένης διάρκειας

Αν ορίστηκε διάρκεια, η σύμβαση χρησιδανείου λήγει με την πάροδο του καθορισθέντος χρονικού διαστήματος.

Κατ' εξαίρεση όμως ο χρήστης έχει δικαίωμα να απαιτήσει το πράγμα από τον χρησάμενο και πριν από τη λήξη της σύμβασης στις εξής περιπτώσεις (άρθρο 817 ΑΚ):

- Αν ο χρησάμενος το χρησιμοποιεί αντίθετα προς τους όρους της σύμβασης.
- Αν με τη χρήση που κάνει ο χρησάμενος το χειροτερεύει.

- Αν ο χρησάμενος παραχώρησε το πράγμα σε τρίτον χωρίς άδεια.
- Αν ο χρήστης χρειάζεται επειγόντως το πράγμα και δεν μπορούσε να προβλέψει αυτή την ανάγκη.

Β. Σύμβαση χρησιδανείου αόριστης διάρκειας

Αν δεν ορίστηκε η διάρκεια της σύμβασης το χρησιδάνειο λήγει μόλις ο χρησάμενος κάνει χρήση του πράγματος ή περάσει ο χρόνος κατά τον οποίο μπορούσε να κάνει χρήση (άρθρο 816 ΑΚ).

Γ. Θάνατος του χρησαμένου

Με τον θάνατο του χρησαμένου επέρχεται αυτοδικαίως η λήξη της σύμβασης χρησιδανείου (άρθρο 818 ΑΚ).

5. Διαφορά χρησιδανείου από δάνειο

Το χρησιδάνειο διαφέρει από το δάνειο, γιατί ενώ στο χρησιδάνειο ο χρησάμενος πρέπει να επιστρέψει το ίδιο το χρησιδανεισμένο πράγμα, στο δάνειο ο οφειλέτης πρέπει να επιστρέψει άλλα πράγματα της αυτής ποιότητας και ποσότητας.

6. Διαφορά χρησιδανείου από μίσθωση πράγματος

Το χρησιδάνειο διαφέρει από τη μίσθωση πράγματος, γιατί ενώ στο χρησιδάνειο η χρήση πράγματος παραχωρείται χωρίς αντάλλαγμα, στη μίσθωση πράγματος παραχωρείται με αντάλλαγμα.

XI. ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ

1. Έννοια και χαρακτηριστικά της παρακαταθήκης

Α. Έννοια

Παρακαταθήκη είναι η σύμβαση με την οποία ο ένας συμβαλλόμενος (θεματοφύλακας) παραλαμβάνει από τον άλλο συμβαλλόμενο (παρακαταθέτη) κινητό πράγμα για φύλαξη με την υποχρέωση να το αποδώσει όταν του ζητηθεί (άρθρο 822 ΑΚ).

Αμοιβή μπορεί να απαιτηθεί μόνο όταν συμφωνήθηκε ή συνάγεται από τις περιστάσεις.

Αντικείμενο της παρακαταθήκης είναι η φύλαξη μόνο κινητού πράγματος.

Παράδειγμα: Ο Α παραδίδει στον Β για φύλαξη κιβώτιο που περιέχει κοσμήματα.

Β. Χαρακτηριστικά

Η παρακαταθήκη είναι σύμβαση παραδοτική και ετεροβαρής. Στις περιπτώσεις όμως που συμφωνήθηκε αμοιβή, η παρακαταθήκη μετατρέπεται σε αμφοτεροβαρή σύμβαση, γιατί δημιουργούνται δικαιώματα και υποχρεώσεις υπέρ και σε βάρος και των δύο συμβαλλομένων.

2. Κατάρτιση της σύμβασης παρακαταθήκης

Η παρακαταθήκη είναι άτυπη σύμβαση, γιατί για την έγκυρη κατάρτιση της δεν απαιτείται τήρηση τύπου. Επειδή όμως είναι και παραδοτική σύμβαση, είναι αναγκαία η παράδοση του προς φύλαξη πράγματος από τον παρακαταθέτη στον θεματοφύλακα.

3. Υποχρεώσεις των συμβαλλομένων

Α. Υποχρεώσεις του θεματοφύλακα

Κύρια υποχρέωση του θεματοφύλακα είναι η φύλαξη του πράγματος. Ο θεματοφύλακας δεν έχει δικαίωμα να μεταχειρίζεται το πράγμα χωρίς την άδεια του παρακαταθέτη, ούτε να καταθέσει το πράγμα σε τρίτον (άρθρο 824 ΑΚ).

Β. Υποχρεώσεις του παρακαταθέτη

Ο παρακαταθέτης δεν έχει υποχρέωση καταβολής αμοιβής στον θεματοφύλακα, εκτός βέβαια αν συμφωνήθηκε. Οφείλει όμως να του αποδώσει ό,τι δαπάνησε για τη φύλαξη του πράγματος. Ο παρακαταθέτης οφείλει επίσης να αποζημιώσει τον θεματοφύλακα για τη ζημία που τυχόν υπέστη από την παρακαταθήκη. Τότε μόνο ο παρακαταθέτης απαλλάσσεται της καταβολής αποζημίωσης, αν αποδείξει ότι η ζημία αυτή δεν οφείλεται σε υπαιτιότητά του (άρθρο 826 ΑΚ).

4. Λήξη της σύμβασης παρακαταθήκης

Σχετικά με τη λήξη της σύμβασης παρακαταθήκης πρέπει να διακρίνουμε αν στη σύμβαση ορίστηκε ή δεν ορίστηκε προθεσμία για τη φύλαξη του πράγματος.

A. Σύμβαση παρακαταθήκης ορισμένης προθεσμίας

Η σύμβαση παρακαταθήκης στην οποία ορίστηκε προθεσμία για τη φύλαξη του πράγματος λήγει με την πάροδο της καθορισμένης προθεσμίας.

Κατ' εξαίρεση, ο νόμος επιτρέπει στον θεματοφύλακα την πρόωρη, δηλαδή πριν από τη λήξη της προθεσμίας, απόδοση του πράγματος στην περίπτωση που απρόβλεπτα περιστατικά καθιστούν αδύνατη την ασφαλή φύλαξη του πράγματος χωρίς κίνδυνο ζημίας του θεματοφύλακα (άρθρο 828 § 1 ΑΚ).

Σε περίπτωση, επίσης, που ο παρακαταθέτης απαιτεί το πράγμα, ο θεματοφύλακας οφείλει να το αποδώσει, και αν ακόμη δεν έχει περάσει η προθεσμία που ορίστηκε για τη φύλαξη του (άρθρο 827 ΑΚ).

B. Σύμβαση παρακαταθήκης αόριστης προθεσμίας

Αν στη σύμβαση παρακαταθήκης δεν ορίστηκε προθεσμία για τη φύλαξη, ο θεματοφύλακας μπορεί να επιστρέψει το πράγμα οποτεδήποτε (άρθρο 828 § 2 ΑΚ).

XII. ΕΓΓΥΗΣΗ

1. Έννοια και χαρακτηριστικά της εγγύησης

A. Έννοια

Εγγύηση είναι η σύμβαση με την οποία ο ένας συμβαλλόμενος (εγγυητής) αναλαμβάνει απέναντι στον άλλο συμβαλλόμενο (δανειστή) την ευθύνη ότι θα καταβληθεί η οφειλή του πρωτοφειλέτη (άρθρο 847 ΑΚ)³⁹.

Παράδειγμα: Ο Α (πρωτοφειλέτης) οφείλει στον Β (δανειστή) 200.000 € λόγω αγοράς από αυτόν ενός ακινήτου. Ο Β για εξασφάλιση της απαίτησης του κατά του Α, καταρτίζει σύμβαση εγγύησης με τον Γ (εγγυητή), ο οποίος αναλαμβάνει την υποχρέωση να του καταβάλει (στον Β) το ποσό των 200.000 €, αν δεν το καταβάλει ο Α.

B. Χαρακτηριστικά

Η εγγύηση είναι σύμβαση που καταρτίζεται μεταξύ δανειστή και εγγυητή, χωρίς να απαιτείται συναίνεση του πρωτοφειλέτη.

Η εγγύηση είναι παρεπόμενη σύμβαση και, κατά συνέπεια, για να είναι έγκυρη, προϋποθέτει έγκυρη κύρια οφειλή. Αν η κύρια οφειλή είναι άκυρη, άκυρη είναι και η σύμβαση εγγύησης.

39. Για τις τραπεζικές εγγυήσεις και τις εγγυητικές επιστολές τραπεζών βλ. Σ. Ψυχομάνη, Δίκαιο του Τραπεζικού Συστήματος, 2^η έκδ., 2009, σ. 176 επ.· τον ίδιο, Τραπεζικό Δίκαιο, ό.π., σ. 353 επ.· Ρόκα-Γκόρτσου, ό.π., σ. 269 επ.

Παράδειγμα: Αν, στο προηγούμενο παράδειγμα, η σύμβαση πώλησης ακινήτου, που καταρτίστηκε μεταξύ Α και Β είναι άκυρη λόγω μη σύνταξης συμβολαιογραφικού εγγράφου, και η σύμβαση εγγύησης που καταρτίστηκε μεταξύ Β και Γ είναι άκυρη.

2. Κατάρτιση της σύμβασης εγγύησης

Η εγγύηση είναι σύμβαση τυπική, γιατί για τη σύσταση της χρειάζεται έγγραφο, ιδιωτικό ή συμβολαιογραφικό (άρθρο 849 εδ. α' ΑΚ). Η έλλειψη του εγγράφου καλύπτεται εφόσον ο εγγυητής εκπλήρωσε την οφειλή (άρθρο 849 εδ. β' ΑΚ).

3. Λειτουργία της σύμβασης εγγύησης

Ο εγγυητής, εναγόμενος από τον δανειστή για καταβολή της οφειλής του πρωτοφειλέτη, έχει δικαίωμα να αρνηθεί την καταβολή της οφειλής ωστόσο ο δανειστής επιχειρήσει αναγκαστική εκτέλεση εναντίον του πρωτοφειλέτη⁴⁰ και αυτή αποβεί άκαρπη. Πρόκειται για την ένσταση δίζησης που έχει ο εγγυητής για προστασία του (άρθρο 855 ΑΚ). Η ένσταση αυτή παρέχεται στον εγγυητή για να επιχειρήσει προηγουμένως ο δανειστής αναγκαστική εκτέλεση κατά του πρωτοφειλέτη.

Σε περίπτωση που ο εγγυητής δεν έχει την ένσταση δίζησης⁴¹, γιατί π.χ. παραιτήθηκε από αυτήν, τότε ο δανειστής μπορεί να εγείρει αγωγή εναντίον του χωρίς να επιχειρήσει προηγουμένως αναγκαστική εκτέλεση κατά του πρωτοφειλέτη.

4. Διαφορές εγγύησης από σωρευτική αναδοχή χρέους

Η εγγύηση μοιάζει με τη σωρευτική αναδοχή χρέους⁴², γιατί και στις δύο αυτές συμβάσεις τρίτο πρόσωπο αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει το χρέος του οφειλέτη.

Μεταξύ όμως των συμβάσεων αυτών υπάρχουν και σημαντικές διαφορές. Οι κυριότερες διαφορές τους είναι οι εξής:

1. Ο εγγυητής ευθύνεται έναντι του δανειστή επικουρικά, έχοντας τη δυνατότητα, στην περίπτωση που ο δανειστής στραφεί εναντίον

40. Βλ. παραπάνω, Γεν. Αρχές, Μέρος Δεύτερο, Κεφ. Ε, Ι, 5.

41. Ο εγγυητής δεν έχει την ένσταση της δίζησης στις περιπτώσεις που ορίζει το άρθρο 857 ΑΚ.

42. Σχετ. βλ. παραπάνω, Ενοχ. δίκαιο, Μέρος Έκτο, Κεφ. Γ', ΙΙΙ.

του ζητώντας την καταβολή της οφειλής, να αντιτάξει την ένσταση δίζησης. Ο σωρευτικός αναδοχέας ευθύνεται κύρια, οπότε ο δανειστής μπορεί να στραφεί εναντίον του παραλείποντας τον αρχικό οφειλέτη.

2. Για την έγκυρη κατάρτιση της σύμβασης εγγύησης απαιτείται έγγραφο, ενώ για την έγκυρη κατάρτιση της σύμβασης σωρευτικής αναδοχής χρέους δεν απαιτείται τήρηση τύπου.